

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/ Almenpædagogik

ved
Dansk Institut for Gymnasiepædagogik
Syddansk Universitet

Holberg Programmet
Refleksion
Fordybelse
Handling

Gymnasiepædagogik
Nr. 8. 2000

GYMNASIEPÆDAGOGIK

Nr. 8

Januar, 2000

Redaktør: Finn Hauberg Mortensen (DIG)

Tel: (+45) 65 50 31 29

Fax: (+45) 66 15 56 70

E-mail: Finn.Hauberg.Mortensen@dig.sdu.dk

Udgivet af

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik

Syddansk Universitet

Odense Universitet

Campusvej 55

5230 Odense M

Tryk: Syddansk Universitets Trykkeri

Oplag: 600

ISSN: 1399-6096

ISBN: 87-7938-008-5

Indhold

Forord	5
1. Holberg Programmet:	
Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik	7
1.1. Indledende	7
1.2. Modul og master	8
1.3. Uddannelsessteder	8
1.4. Tilrettelæggelse	9
1.5. Normering	11
1.6. Deltagerforudsætninger og meritoverførelse	12
1.7. Moduler i de fem grenvalg	13
1.8. Hvem står bag?	14
2. Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik	16
2.1. Modul 1: Kulturkoder	16
2.2. Modul 2: Læringsteorier og praksisformer	18
2.3. Modul 3: Klasserummet, elever og lærere	20
2.4. Modul 4: Fagsyn og curriculum	22
2.5. Modul 5: Skoleudvikling	23
2.6. Modul 6: Casestudies: Almenpædagogik	25
Praktiske informationer	26

Forord

Informationssamfundets kvalifikations- og kompetenceudvikling stiller høje og komplekse krav til almenpædagogisk viden og indsigt. Det hefte, du har i hånden, informerer om en ny uddannelse i almenpædagogik, der er specielt tilrettelagt ud fra behovene i de gymnasiale uddannelser (det almene gymnasium, hf, hhx, htx).

Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik bruger refleksionsfremmende pædagogik og giver adgang til en omfattende praksisrelateret viden. MA-studerende vil komme i dialog om deres erfaringer og perspektivere disse i mødet med aktuell dansk og international forskning. Uddannelsen vil således styrke MA-studerendes forudsætninger for at varetage opgaver inden for almenpædagogik. Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik anvender IT til vejledning og kommunikation på holdene. De mindre projekter ved afslutningen af de første 5 semestermoduler kan ligesom det større afslutningsprojekt i 6. semester tones efter individuelle erfaringer og interesser, således at uddannelsen har indbygget fleksibilitet.

Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik er tilrettelagt for vejledere og for lærere, der ønsker at erhverve eller styrke deres almenpædagogiske kvalifikationer. Uddannelsens enkelte moduler kan vælges efterhånden, som de udbydes – en sådan forskningsbaseret, længerevarende efteruddannelse er anbefalet som en ny mulighed i Undervisningsministeriets rapport om efteruddannelse af gymnasie- og hf-lærere. Vælges uddannelsen i sin helhed, kan der evt. ske godskrivning af visse moduler på baggrund af tidligere uddannelsesforløb. Uddannelsen er tilrettelagt som deltidsundervisning.

Ligesom de øvrige grene er Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik planlagt af erfarne specialister: adjunkt Tine Bak, Vestre Borgerdyd Gymnasium og Kursuscenter, studie-kredskonsulent; sekretariatschef Erik Damberg, DIG, lektor Adda

Hæstrup, Svendborg Gymnasium, gymnasiemedarbejder i Fyns Amt; lektor Erik Prinds, Viborg Amtsgymnasium og HF, medl. af GL's hovedstyrelse; lektor Knud Rasmussen, Marselisborg Gymnasium, kursusleder ved Teoretisk Pædagogikum; lektor Lilian Zøllner, DIG.

Med en varm tak til arbejdsgruppens medlemmer for en inspirerende indsats, byder vi med glæde kommende brugere velkommen til Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik. Uddannelsen vil kunne påbegyndes i 6 byer, spredt over Danmark, pr. 1. september 2000.

Med venlig hilsen

Erik Damberg
sekretariatschef

Finn Hauberg Mortensen
professor, institutleder

1. Holberg Programmet: Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik

1.1. Indledende

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik (DIG) er oprettet af Syddansk Universitet i oktober 1998 med det formål at gennemføre forskning og forskeruddannelse i almenpædagogik, fagdidaktik og ledelse i relation til gymnasieområdet (det almene gymnasium, hf, htx, hhx) og i sammenhæng dermed at udbyde faglig, fagdidaktisk og almenpædagogisk videre- og efteruddannelse. Institutet skal desuden opbygge bibliotek og andre samlinger på området.

DIG har fire uddannelsesprogrammer, som henvender sig målrettet til de ansatte i de gymnasiale uddannelsesinstitutioner. Uddannelserne adskiller sig i niveau, omfang og sigte, men har alle til formål at levere ny, forskningsbaseret viden til gavn for udviklingen af den gymnasiale sektor. Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik er den eneste af sin art i Danmark. Den er godkendt af Undervisningsministeriet, og udbydes af Syddansk Universitet under Lov om åben uddannelse.

DIG's uddannelsesprogrammer er opkaldt efter fremragende, danskere med afgørende indflydelse også på vor tids opfattelse af personlighed, pædagogik og videnskabsformidling. Ph.D.-skolen i de gymnasiale uddannelsers almenpædagogik og fagpædagogik har således navnet Kierkegaard Programmet. Det er etableret pr. august 1999, og Ph.D.-stipendiaterne vil ligesom DIG's videnskabelige medarbejdere gennem deres undervisning medvirke til at forankre masteruddannelsen i aktuel forskning. Instituttet har med studiestart pr. september 1999 overtaget undervisningen i Teoretisk pædagogikum for gymnasie- og hf-lærere – Grundtvig Programmet. Ørsted Programmet er ramme om DIG's konferencer.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik har navn efter Ludvig Holberg. Han forbandt som oplysningsmand og formidler refleksion, fordybelse og handling. Holberg var internationalt inspireret

som lærer, leder og lærd. Med sit værk og virke har han vist vej til dette nye efter- og videreuddannelsesinitiativ.

Med dette hefte introducerer Dansk Institut for Gymnasiepædagogik Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse. Dette uddannelsesforløb indgår som ét ud af 5 grenvalg i Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik. Øvrige grenvalg er: Studievejledning, Almenpædagogik, Fagpædagogik og IT-pædagogik. To indledende moduler er grenenes fælles stamme. Sidst i hvert forløb er placeret et projektmodul.

Hver af de 5 uddannelsesforløb kan følges på deltid i 3 år (svarende til 1 års fuldtidsstudier). Forløbene består af 6 moduler, hvoraf de 2 første er fælles. Det er muligt at tage modulerne enkeltvis. Hver især er modulerne sammensat, dels af temaer, der er fælles for holdet, dels af projektopgaver, hvor den enkelte deltager kan vælge fokus ud fra erfaringer og faglighed.

De formelle bestemmelser om Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik, herunder bestemmelser om optagelsesbetingelser og eksamen, fremgår af ministeriets bekendtgørelse om uddannelsen. Der henvises desuden til Studieordningen for Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik ved Dansk Institut for Gymnasiepædagogik, der ligesom bekendtgørelsen fås ved henvendelse til instituttet.

1.2. Modul og Master

Mellem de enkelte moduler etableres normalt ikke progression eller anden sammenhæng, der gør deltagelse i forudgående moduler til en betingelse. Undervisningen i hvert enkelt modul har progression, specialisering og individualisering, idet de er struktureret over sekvensen teori/analyse/handling/analyse.

Modulerne vil blive udbudt, så interesserede kan gennemføre en hel masteruddannelse. Sådanne vil have fortrin i forbindelse med optag til de følgende moduler, men der vil i tilfælde af tompladser blive optaget andre ansøgere til hvert modul.

1.3. Uddannelsessteder

De enkelte moduler af uddannelserne afvikles i byer fordelt over landet, idet der løbende gennem uddannelsen justeres for at opnå minimal transporttid under hensyn til deltagerantal.

Modul 1-2 afvikles i København, Roskilde, Odense, Kolding, Viborg og Århus. Under forudsætning af fornøden tilslutning kan disse moduler også afvikles andetsteds.

Modulerne 3,4 og 5 i Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse og Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning afvikles i København og Kolding.

Modulerne 3,4 og 5 i Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik og Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik og Masteruddannelse i IT-pædagogik afvikles i Roskilde og Århus.

Weekend-seminarerne i modul 1-6 afvikles i Odense i tilknytning til DIG.

Vejledningsaktiviteter i tilknytning til undervisningen vil ligesom den løbende kommunikation på holdene kunne foregå elektronisk. DIG vil betjene sig af videokonference og andre tekniske hjælpemidler for at sikre alle rimelig adgang til kurserne og de tilknyttede studieaktiviteter, men må overlade det til MA-studerende at sikre sig opkoblinger og andre nødvendige tekniske faciliteter.

1.4. Tilrettelæggelse

Fire generelle forhold fremhæves mht. tilrettelæggelsen:

- kontakten til læreren opretholdes gennem hele forløbet, og dermed også de muligheder, der ligger i at arbejde med et sådant erfaringsrelateret stof på et hold bestående af andre erfarne lærere, som også vil kunne fungere som sparringpartnere i en diskussion af det færdige resultat
- en stor variation i arbejdsformer, inkl. elektronisk kommunikation og andre former for IT-støtte stilles til rådighed, således at undervisningens form kan supplere den overvejelse, der er gjort over forløbet af hvert modul. Det skal ikke blot kunne fungere som led i en samlet uddannelse, men også som et selvstændigt, afsluttet forløb. Der skelnes her mellem, dels en læringsteoretisk bevægelse gennem det enkelte semester (teori 1 – praksis – re-

flektion – teori 2), dels en metodisk bevægelse fra fælles stof i forelæsningsform på seminarer/ kollokvier via faglig/pædagogisk differentiering i grupper til individuel vejledning og opgaveskrivning.

- variationen i arbejdsformerne muliggør, at et givet hold på én af uddannelserne spalter sig op i grupper, der hver arbejder med deres vinkler på et givet stof (jf. fx forskellen mellem lederens, vejlederens og underviserens tilgang til konkrete problemstillinger), eller som hver arbejder med deres faglige stof, måske ud fra den samme vinkel. I nogle sammenhænge – fx i forbindelse med de weekend-seminarer, der er indbygget i modulerne – kan sådanne grupper så mødes på tværs af holdgrænserne om emner af fælles interesse. I andre sammenhænge kan flere hele hold deltage samtidig i aktiviteter, fx i gæsteforelæsninger på weekend-seminarerne.
- variationen af arbejdsformer muliggør også en individuel tilrettelæggelse af visse dele af modulerne, såvel indholds- som arbejdsmæssigt. Også dette indebærer en stor fleksibilitet for tilrettelæggelsen og dermed for en økonomisk rentabel drift af uddannelserne.

De MA-studerende må påregne meget hjemmearbejde i form af selvstudium og opgaveløsning. DIG vil ved optagelsen blandt underviserne stille en vejleder til rådighed for hver MA-studerende. Instituttet vil ligeledes give den MA-studerende adgang til sine samlinger. Der vil i tilknytning til de enkelte hold og uddannelser blive åbnet elektroniske kontaktfora på DIG.

De enkelte moduler afsluttes med en prøve: En mindre projekt-opgave, der forelægges til mundtlig diskussion på det afsluttende weekend-seminar efter modul 1-5 – og en masterafhandling, der ligeledes forelægges til diskussion på et weekend-seminar efter modul 6.

Fællesmodul for alle uddannelser er: Kulturkoder og Læringsteorier og praksisformer.

Fællesmodul for Almenpædagogik og Fagpædagogik er: Fagsyn og curriculum.

Fællesmodul for Fagpædagogik og IT-pædagogik er: IT og faget.

Videre er det et fælles træk for alle fem uddannelser, at der i 6. modul udarbejdes én eller flere case-studies inden for det pågældende felt, men gerne med tilvalg af problemer og emner fra andre dele af programmet. MA-studerende vil i den sammenhæng formentlig have udbytte af aktiviteter på tværs af grænsen mellem de enkelte uddannelser: formentlig gælder det både i videnskabsteori og metodik og i forbindelse med fremlæggelsen af afhandlingerne til debat.

Ligesom de obligatoriske moduler kan også fællesmodulerne præges mht. indhold og tilgang af den uddannelse, hvori de indgår – en del af undervisningen kan differentieres, evt. i form af individuel vejledning (jf. beskrivelsen af de enkelte uddannelser).

1.5. Normering

En afsluttet masteruddannelse er normeret til ét årsværk, som afvikles på tre år, altså på 6 semestre à 14 uger à 3 konfrontationstimer (k.t.)

Det valgte studietempo skulle sikre, at kursister med fuldtidsarbejde kan følge undervisningen. Kursusundervisningen søges af samme årsag afholdt om aftenen.

I første studieår afholdes i hvert af de to semestre: kursusundervisning i 8 uger (24 k.t.), ét weekend-seminar (6 k.t.) samt en opgaveskrivning under individuel vejledning i en periode på 4 uger (12 k.t.).

I andet studieår afholdes i hvert af de to semestre: kursusundervisning i 8 uger (24 k.t.), én sommerskole eller ekskursion (efterår, 12 k.t.), ét weekend-seminar (forår, 6 k.t.) samt opgaveskrivning under individuel vejledning i en periode på 4 uger (12 k.t.).

I tredje studieår afholdes i hvert af de to semestre: weekend-seminar (12 k.t.) samt en opgaveskrivning under individuel vejledning i en periode på 8 uger (24 k.t.). Den samlede timetalsbelastning på udfærdigelsen af master-afhandlingen vil derfor svare til som minimum $1/5$ af det samlede timetal.

Konfrontationstimebelastning for kursister: 1. semester: 42 k.t.; 2. semester: 42 k.t.; 3. semester: 48 k.t.; 4. semester: 42 k.t.; 5. semester: 36 k.t.; 6. semester: 36 k.t.

1.6. Deltagerforudsætninger og meritoverførelse

Masteruddannelserne henvender sig til professionelt erfarne erhvervsaktive ledere, vejledere og lærere, jf. herom i beskrivelsen af de enkelte uddannelser.

Meritoverførselsregler til og fra masteruddannelserne udformes efter følgende retningslinier:

Der kan i alt til den enkelte masteruddannelse kun meritoverføres kurser svarende til 2 moduler, men det sker efter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfælde.

Masteruddannelsen kan delvis eller som helhed gennemføres som selvstudium med begrænset vejledning, således at en erhvervelse af graden kan ske efter eksamen i de moduler, som resterer efter evt. meritoverførelse.

Enkeltmoduler afsluttet med prøve kan senere indgå i en masteruddannelse med fuld merit under forudsætning af, at de hører til blandt modulerne i den pågældende uddannelse.

En afsluttet masteruddannelse og afsluttede moduler kan efter konkret vurdering indgå som meriterende afløsning af dele af kursuskravet til DIG's Ph.D.-uddannelse. Der kan i den forbindelse kun ske afløsning af begrænsede dele af forskeruddannelseskurserne og kun i den udstrækning dette godkendes af vejleder og institutleder.

Almenpædagogiske og fagpædagogiske kurser gennemført i andet regi kan efter konkret vurdering give merit i de tilsvarende masteruddannelser, forudsat at de pågældende kurser, dels er forskningsbaserede og afsluttet med eksamen, dels er bestået på rimeligt niveau og endelig indholdsmæssigt modsvarer modulerne i den pågældende masteruddannelse.

I forbindelse med en evt. udvidelse af pædagogikum vil der efter nærmere regler kunne godskrives elementer herfra i en masteruddannelses første og evt. andet modul under forudsætning af, at de pågældende elementer er relevante og bestået på rimeligt niveau. Der kan i den forbindelse kun ske en begrænset reduktion af kravet til masteruddannelsen.

Allerede gennemført overbygningsuddannelse på studievejlederuddannelse kan efter konkret vurdering godkendes som del af masteruddannelsen i vejledning.

Ledelseskurser gennemført i andet regi kan efter konkret vurdering godkendes som del af masteruddannelsen i ledelse.

Sager vedr. meritoverførelse afgøres efter den for universitetsstudier almindelige procedure.

1.7. Moduler i de fem grenvalg

Indholdet af modulerne i hvert af de 5 uddannelsesforløb er beskrevet i et hefte svarende til det nærværende, hvor Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse beskrives detaljeret. De øvrige uddannelsesforløb indeholder flg. moduler:

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Kommunikation; Modul 4: Ressourcestyring; Modul 5: Strategisk ledelse; Modul 6: Casestudies: Lederskab.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Kommunikation; Modul 4: Vejledning og uddannelse i forhold til arbejdsmarkedet; Modul 5: Vejledningen i et krydsfelt; Modul 6: Casestudies: Studievejledning.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Klasserummet, elever og lærere; Modul 4: Fagsyn og curriculum; Modul 5: Skoleudvikling; Modul 6: Casestudies: Almenpædagogik.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Fagsyn og curriculum; Modul 4: Faget set i et udviklingsperspektiv; Modul 5: IT og faget; Modul 6: Casestudies: Fagpædagogik.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik

Modul 1: Kulturkoder; Modul 2: Læringsteorier og praksisformer; Modul 3: Redskaber, forudsætninger og roller; Modul 4: IT-udviklingen; Modul 5: IT og faget; Modul 6: Casestudies: IT-pædagogik.

1.8. Hvem står bag?

Planlæggere

Planlægningsgruppen bag Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik er nævnt i forordet. For så vidt angår de øvrige grene har flg. medvirket:

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse: rektor Marianne Abrahamsen, Marselisborg Gymnasium; rektor Jens Thodberg Bertelsen, Odense Katedralskole; rektor Niels Clausen, Frederikssund Gymnasium; lektor Jørgen Gleerup, Institut for Litteratur, Kultur og Medier, Syddansk Universitet; vicedirektør Carl Korup, Vejle Handelsskole; professor Finn Hauberg Mortensen, DIG; rektor Lene Pind, Tornbjerg Gymnasium; lektor Peter Henrik Raae, HFC Efterslægten.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning: studievejleder Grethe Bay, VUC Århus, kursusleder på studievejlederuddannelsen; studievejleder Inge Carlé, Frederikshavn Gymnasium og hf, Studievejlederforeningen; sekretariatschef Erik Damberg, DIG; studievejleder Kirsten Enemark, Tietgenskolen, Odense; fagkonsulent Peter Føge Jensen, Undervisningsministeriet; studievejleder Kirsten Rasmussen, Odense Tekniske Skole; studievejleder Benny Wielandt, Gladsaxe Tekniske Skole.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik: lektor Benny Christensen, Fyns Studenterkursus, Historielærerforeningen; lektor Inge Dalsgaard, Formand for Dansklærerforeningen; fagkonsulent Claus H. Christensen, Uddannelsesstyrelsen, Undervisningsministeriet, fysik; sekretariatschef Erik Damberg, DIG; fagkonsulent Lars Damkjær, Uddannelsesstyrelsen, Undervisningsministeriet, romanske sprog; lektor Jørgen Dejgaard, Nyborg Gymnasium og HF, matematik og musik; forskningsmedarbejder, lektor Harry Haue, DIG; lektor Jørgen Husballe, Viborg Katedralskole, historie; fagkonsulent Lise Lauersen, Uddannelsesstyrelsen, Undervisningsministeriet, billedkunst og design; lektor Anne Winther Petersen, Himmelev Gymnasium, Matematiklærerforeningen; lektor Anne Kirsten Pettitt, Vestfyns Gymnasium, Engelsklærerforeningen; lektor Lars Westergaard, Fyns Studenterkursus, idræt.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik: fagkonsulent Claus Gregersen, Undervisningsministeriet, datalogi; lektor Jens Bang Jensen, Svendborg Gymnasium, datavejleder; ledende faglærer Bruno Jørgensen, Odense Tekniske Gymnasium, datavejleder; lektor Anne Frausing, formand for Datalærerforeningen; forskningsmedarbejder Claus Michelsen, DIG; lektor Per Morgen, Fysisk Institut, Syddansk Universitet; lektor Hans Erik Pedersen, Midtfyns Gymnasium, datavejleder; lektor Anne Scott Sørensen, Institut for Litteratur, Kultur og Medier, Syddansk Universitet.

Lærere

Som undervisere på Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik vil blive inddraget lærere samt forskere med speciale i områder, der ikke er dækket af DIG.

I øvrigt vil MA-studerende blive undervist af instituttets stab af videnskabelige medarbejdere: cand.mag. Erik Damberg; mag.art. Harry Haue; cand.mag. Ellen Krogh; cand.scient. Claus Michelsen; cand.psych. Sten Clod Poulsen; cand.mag. Peter Henrik Raae; cand.pæd. Lilian Zöllner, Ph.D.

Desuden medvirker DIG's Ph.D.-stipendiater: mag.art. Claus Engstrøm; mag.art. Bodil Hedeboe; cand.mag. Jesper Thøis Madsen; cand.mag. Tanja Miller; cand.mag. Ole Emil Rasmussen; cand.scient. Verner Schilling; cand.mag. Ulla Senger; cand.mag. Elsebeth Toft; cand.mag. Dorthe Uldall; cand.mag. Niels V. Vogensen; cand.mag. Lisbeth Wiese.

Koordinatorer

Den overordnede koordination af Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik varetages af Erik Damberg, DIG.

Koordinationen af masteruddannelsens enkelte grene er fordelt som følger:

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Ledelse: rektor Jens Thodberg Bertelsen, Odense Katedralskole; vicedirektør Carl V. Korup, Vejle Handelsskole og Sten Clod Poulsen, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Studievejledning: Peter Henrik Raae, DIG og Erik Damberg, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik: Sten Clod Poulsen, DIG; Peter Henrik Raae, DIG og Lilian Zøllner, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/Fagpædagogik: Harry Haue, DIG; Ellen Krogh, DIG og Claus Michelsen, DIG.

Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/IT-pædagogik: Harry Haue, DIG; Claus Michelsen, DIG.

2. Masteruddannelse i Gymnasiepædagogik/ Almenpædagogik

Masteruddannelsen i Gymnasiepædagogik/Almenpædagogik søger at give de MA-studerende en forskningsbaseret, almenpædagogisk viden samt at styrke deres pædagogiske kompetencer med henblik på, at kunne formulere komplekse problemstillinger og bidrage med relevante løsninger i relation til konkrete undervisningssituationer, udviklingen inden for almenpædagogiske områder på egen skole eller i forhold til de gymnasiale uddannelser generelt.

Masteruddannelsen i almenpædagogik henvender sig til lærere ved de gymnasiale uddannelser, der ønsker at kvalificere deres undervisning pædagogisk, eller som vil arbejde med at udvikle de pædagogiske handlingsmuligheder på egen skole eller mere generelt i den gymnasiale sektor. Desuden henvender uddannelsen sig til pædagogiske inspektorer, studielektorer, pædagogiske administratører samt til undervisere og kursustilrettelæggere i pædagogiske emner og til nuværende og kommende pædagogikumvejledere.

Uddannelsen er bygget op med en vis progression mellem modulerne. De enkelte moduler kan dog tages enkeltvis. Denne masteruddannelse skal sætte den MA-studerende i stand til: at formulere problemstillinger og løsninger på det almenpædagogiske område; at implementere pædagogisk udviklingsarbejde på en forskningsmæssig basis; at forestå tilrettelæggelse af lærerkandidaters pædagogiske uddannelse.

2.1. Modul 1: KULTURKODER

Modulet har til formål at give den MA-studerende indblik i forhold

i den samfundsmæssige udvikling, som har betydning for uddannelsernes og skolernes udvikling og funktion. Uddannelse er ikke længere et 'beskyttet område', men må som andre kulturfænomener til stadighed legitimere sig og spille med mange parter: en stat, der i lyset af videnssamfundet sætter stadig mere fokus på uddannelse, læring og effektivitet; et marked, der stiller øgede og individualiserede krav; en forskning, der både ekspanderer og bliver mere tværfaglig; faglige foreninger, der engagerer sig både i organisation, ledelse og faglig identitet; samt endelig et samfund, hvis normer og værdier er under forandring og under pres fra globaliseringen og det multikulturelle samfund.

Tema 1: Politiske og kulturelle signaler i forhold til forskellige uddannelsessyn

De gymnasiale ungdomsuddannelser er dynamiske institutioner, der skal kunne kommunikere med interessenter, der ikke altid har sammenfaldende interesser: stat, marked, faglige organisationer, andre forsknings- og uddannelsesinstitutioner mm.

Der anlægges kulturelle, symbolske og diskursteoretiske synsvinkler på de sammensatte institutionelle og samfundsmæssige forhold, som de gymnasiale ungdomsuddannelser i disse år skal udvikle deres identitet og profil i forhold til, ligesom der introduceres til væsentlige (nationale og internationale) grundsyn på uddannelse, som fx økonomiske og humanistiske.

Tema 2: Organisationskultur og skolekultur

Organisationskulturen er en vigtig for de gymnasiale ungdomsuddannelsers læringsmiljø. Forskellige teorier introduceres om organisationskultur med relevans for uddannelsesinstitutioner, herunder funktionalistiske og systemteoretiske med sigte på den lærende organisation, samt symbolteori og diskursteori med henblik på analyse og håndtering af information og kommunikation. Formålet er at sætte de MA-studerende i stand til at kunne analysere de væsentligste træk i egen skolekultur, samt at kunne identificere forskellene mellem egen skolekultur og andre relevante samspilspartneres kultur.

Tema 3: Psykologi og socialisering

Der introduceres i overblikform til udviklingen inden for psyko-

logien med vægt på de seneste års drejning imod det kulturelle felt, og til socialkonstruktivismen og dens betydning for undervisning, læring og arbejdsmiljø. Der arbejdes med identitetsudvikling i det moderne samfund.

Tema 4: Familiekultur og ungdomskultur

Der introduceres forskellige teorier om familiens og ungdomskulturernes forvandlinger under senmoderniteten, herunder teorier om det aftraditionaliserede refleksive samfund, videnssamfundet og risikosamfundet, og disse teorier betragtes i lyset af kravet om livslang læring. Endvidere arbejdes der med livsstil og livshistorie med henblik på tematisering af elevers og kursisters motivations- og læringsformer.

Tema 5: Kulturmøde og kulturforskelle

Der arbejdes bl.a. via casemateriale med brydninger og medspilsituationer i forskellige typer af kulturelle møder: skolekulturer, ungdomskulturer, kønskulturer og etniske kulturer, samt faglige, administrative og politiske kulturer. Endvidere diskuteres begrebet professionalisme i lyset af kulturmøder.

Tema 6: Skolekultur, skolehistorie og skoleudvikling

Ud fra et internationalt og nationalt perspektiv arbejdes med skolens rolle i det moderne samfund, skolens kultur(er) og deres betydning for praksis.

Der introduceres i overblikksform til de gymnasiale ungdomsuddannelsers historiske og kulturhistoriske udvikling som baggrund for en diskussion af uddannelsernes forskellige profiler vedr. faglighed, læringsmiljø, organisation og ledelse.

2.2. Modul 2: LÆRINGSTEORIER OG PRAKSISFORMER

Modulet har til formål at give den MA-studerende overblik over de internationale og nationale problemstillinger i de gymnasiale ungdomsuddannelser, der knytter sig til læringsstrategier, praksisformer i undervisningen, og udviklingsstrategier for nye kompetencemål og læringssyn. Gennem analyser og cases erhverver den MA-studerende sig viden om den teoretiske baggrund og praktisk

erfaring på området.

Tema 1: Uddannelsesmål og dannelsesmål

Der arbejdes med dannelsestænkning og uddannelsestænkning i nationalt og internationalt perspektiv. Forskellige dannelsesteorier og kompetence- og kvalifikationsbegreber præsenteres og sættes i relation til samfundsmæssige, uddannelsesmæssige og etiske/moralske perspektiver og mål.

Tema 2: Pædagogiske holdninger og læringsstrategier

Der præsenteres en række væsentlige pædagogiske grundholdninger og læringsstrategier, herunder kognitive teorier (bl.a. konstruktivisme), kulturhistoriske skoler og psykodynamiske teorier. De pædagogiske traditioner, der er forbundet med humanistiske, naturvidenskabelige og æstetiske fag traditioner.

Tema 3: Implementering af nye læringssyn og pædagogiske metoder

Der arbejdes med nye pædagogiske vinkler. Forskellige modeller for bl.a. implementering af udviklingsarbejde vurderes i relation til international og national udvikling. Der ses på læringsmiljøets betydning, samspillet mellem pædagogik og dannelsesteori, evaluering samt udviklingsstrategier for samspillet mellem pædagogik, kompetencemål og dannelse. En vurdering af brug af IT-medierne indgår i modulet.

Tema 4: Undervisningens organisering

Der arbejdes med forskellige modeller og strukturer for undervisningens organisering. Forholdet mellem forskellige organisations- og arbejdsformer diskuteres i relation til forskellige læringssyn samt til undervisningens rammer: fagbeskrivelser, overenskomster, årsplanlægning, bekendtgørelser, læremidler, læringsmiljøer og bygninger, økonomiske investeringer og vilkår.

Tema 5: Lærer- og elevmedansvar og demokrati

Der arbejdes med forskellige demokratiopfattelser (formelle og uformelle) og organisationsmodeller, elev- og medarbejderrettigheder og -ansvar, projektmodeller, bekendtgørelser og lovgivning.

Tema 6: Kompetenceudvikling og efteruddannelsesstrategier

Der arbejdes med etableringen af den lærende skole: efteruddan-

ningsstrategi, efteruddannelsesplan for faglig opdatering, principper for efteruddannelse af ledere og lærere (faglig, fagdidaktisk, generel pædagogisk, personlig og andet).

2.3. Modul 3. KLASSERUMMET, ELEVER OG LÆRERE

Tema 1: Læreprocesser og kompetenceudvikling

Målet er, at give MA-studerende teoretisk baggrund for at kunne identificere, karakterisere og støtte forskellige typer af læreprocesser og se dem i sammenhæng med udviklingen af specifikke kompetencer.

Der arbejdes ud fra en redegørelse for en række læreprocessteori-er med forskellige udgangspunkter, bl.a. de indre psykiske (kognitive) processer og samspilsprocesser (psykodynamiske) og sociale- og samfundsmæssige processer. På den baggrund foretages en indkredsning af kompetencebegrebet og dets sammenhæng og afgrænsning i forhold til kvalifikation, dannelse og almindelse med henblik på en diskussion af forskellige læringsrum og udvikling af kompetencer i forskellige læreprocesmodeller.

Tema 2: Arbejdsformer, læringssyn og kompetenceudvikling

Målet er, at give den MA-studerende baggrund for at kunne vurdere forskellige arbejdsformers betydning for elevernes kompetenceudvikling.

Der arbejdes med at karakterisere en bred vifte af arbejdsformer, fra de elevcentrerede til de lærercentrerede, i forhold til forskellige læringssituationer, fx begrebslæring og erfaringslæring. Desuden analyseres arbejdsformernes betydning for udviklingen af elevernes kvalifikationer og kompetencer.

Tema 3: Klasserumsobservation

Målet er, at give den MA-studerende redskaber og metoder til at foretage systematiske klasserumsobservationer og til at analysere dem, mhp. dels på at kunne forstå og forbedre praksis, dels at kunne indgå i et samarbejde.

Der arbejdes med principper for og metoder til klasserumsobservation: kvalitative og kvantitative – herunder indsamling og analyse af data. Desuden diskuteres klasserumsforskning og skoleud-

vikling samt klasserumsforskning og lærerudvikling.

Tema 4: Klasserum og læringsrum

Målet er, at give den MA-studerende kendskab til fortolkningsredskaber i forbindelse med afkodning af klasserumsadfærd. Den MA-studerende skal have kendskab til forskellige pædagogiske teoris opfattelse af lærerrollen og dens sammenhæng med læring og læringsrum.

Der arbejdes med forskellige modeller til fortolkning af elevers og læreres adfærd i klasserummet, og det diskuteres hvilken betydning disse modeller har for opbygningen af læringsrum, lærings-situation og lærerroller.

Tema 5: Evaluering

Målet er at give den MA-studerende kendskab til forskellige evalueringsmetoder og -traditioner med henblik på at kunne evaluere forskellige aspekter af læreprocesserne.

Der arbejdes med analyse af forskellige former for intern og eksternt evaluering, fx eksamensformer, med det sigte at karakterisere metodernes anvendelighed i forhold til at kunne evaluere forskellige former for læring og kompetenceudvikling. Der reflekteres over evalueringens institutionelle forudsætninger og dens etiske aspekter og grænser.

Tema 6: Den reflekterende lærer – kompetenceudvikling

Målet er at give den MA-studerende kendskab til teorier om refleksionens betingelser og karakter, for bl.a. at give viden og inspiration til kollegial samtale i forbindelse med fx pædagogikumvejledning eller med en mentorfunktion.

Der arbejdes med: kommunikationsforhold, forskellige teorier om kritisk refleksion og med vekselvirkningen mellem praktisk erfaring og erkendelsesmæssigt grundlag. Af baggrundsteorier nævnes bl.a. 'Knowing-in-action' og 'Reflection-in-action'. Der arbejdes med, hvordan der skabes sammenhæng mellem teori og praksis.

Tema 7: Lærersamarbejde

Målet er at give den MA-studerende viden om lærersamarbejdets pædagogiske og faglige muligheder, samt om hvorledes et lærer-hv. et teamsamarbejde etableres og hvilke bl.a. psykologiske dy-

namikker, der påvirker arbejdet.

Der arbejdes med forskellige principper bag team-building og med forskellige samarbejds mønstre. Lærersamarbejdet betydning for en række faglige, tværfaglige og pædagogiske forhold diskuteres. Desuden arbejdes med metoder for kollegabaseret metodisk supervision.

2.4. Modul 4: FAGSYN OG CURRICULUM

Fagenes curriculum er udgangspunktet for en række samlede og sammenhængende overvejelser over det, der sker i skolen didaktisk, metodisk og pædagogisk – over fagets ydre rammer og indre muligheder.

Tema 1: Fag og fagopfattelser

Målet er, at give den MA-studerende viden om forholdet mellem de gymnasiale uddannelsers overordnede mål og dannelsesaspekter for de enkelte faggrupper og enkelte fag.

Der arbejdes med det enkelte fags historie og fagopfattelser, med fagets indhold og form i forskellige institutionelle sammenhænge, herunder videnskabsfaget, elevernes fagopfattelse, den medieskabte fagopfattelse og den mere folkelige opfattelse. I forlængelse heraf arbejdes der med forklaringer på, hvilke faktorer, der bestemmer fagopfattelsen, fx alder, køn, klasse, generation, nationalitet og/eller uddannelse.

Tema 2: Elevernes forudsætninger og kompetenceudvikling

Målet er, at belyse forholdet mellem folkeskolens læseplaner, de normative krav og de faktiske elevforudsætninger, herunder deres arbejdsmønstre og erhvervede kompetencer i forhold til kravene i de gymnasiale uddannelser.

Der arbejdes med bl.a. resultater af screeninger og brobygningsforsøg, og det diskuteres, hvordan disse forhold påvirker fx stofudvælgelse, metodevalg og elevmedbestemmelse i de gymnasiale uddannelser. Desuden diskuteres fagets bidrag til udviklingen af elevernes viden, færdigheder og holdninger, herunder deres kompetencer og almindelse.

Tema 3: Arbejdsformer, kompetenceudvikling i forhold til fagets undervisnings- og læringsprincipper

Målet er, at give indsigt i hvordan eleverne lærer faget, hvordan fag og pædagogik kan tilpasses elevforudsætningerne samt hvilke ar-

bejdsformer det er hensigtsmæssigt at anvende i forhold til fagets forskellige discipliner og i forhold til fagets bidrag til elevernes samlede kompetenceudvikling.

Der arbejdes med en kortlægning af fagets gængse metoder og med at diskutere deres hensigtsmæssighed i forhold til fagets aktuelle pædagogiske og faglige situation. Det belyses især, hvorledes fagets forskellige discipliner bliver indlært og med hvilke midler.

Tema 4: Materialevalg og produktkrav

Målet er, at den MA-studerende får kendskab til karakteristiske læremidlers holdning til progression og faglig vægtning for på baggrund heraf at kunne analysere de indlæringsmæssige og pædagogiske konsekvenser.

Der arbejdes med de fagsyn og pædagogiske muligheder forskellige former for læremidler lægger op til. Der foretages desuden en diskussion af de muligheder, de elektroniske læremidler giver for den fagpædagogiske udvikling samt af, hvordan et givet produktkrav påvirker undervisningens tilrettelæggelse og gennemførelse, herunder valget af læremidler.

Tema 5: Evalueringsformer i faget

Målet er, at den MA-studerende får viden om de forskellige evalueringsmetoder i fagets forskellige discipliner og deres indbyrdes sammenhæng med den interne og den eksterne evaluering.

Der arbejdes med en analyse af hvorledes fagets målbeskrivelser benyttes til karaktergivning og som grundlag for den interne evaluering. Af temaer kan nævnes: produkt og proces, mundtlighed og skriftlighed, relationer mellem faglige kompetencer og personlige kompetencer. Det diskuteres, om der er behov for nye evalueringsformer, der tilgodeser fagets særlige behov.

2.5. Modul 5: SKOLEUDVIKLING

Skolens opgave har ændret sig markant i de senere år. Både den internationale forskning og den brede samfundsdiskussion har centreret sig meget om skolens evne til at tilpasse sig nye krav.

Tema 1: Forskellige måder at organisere skoler på

Målet er at den MA-studerende får et kendskab til forskellige måder at organisere lærende skoler på, bl.a. 'effective schools', 'helhedsskolen' og 'den værdibaserede skole'.

Der arbejdes med at spejle disse internationalt prægede skolesyn i den danske gymnasiale praksis: konsekvenserne for undervisningen, lærerne og eleverne samt ledelsen.

Tema 2: Strategier for skoleudvikling

Målet er, at den MA-studerende kan beskrive forskellige former for skoleudvikling, samt hvorledes de kan implementeres i praksis.

Udgangspunktet er en belysning af de faser, forskellige former/modeller for skoleudviklingsprojekter gennemløber, herunder en diskussion af faktorer, som ændres: fx læreplaner, materielle rammer, undervisningsmateriale, pædagogiske metoder, læreruddannelse, ledelses- og magtstrukturer samt skolemiljøet.

Det diskuteres hvorledes et skoleudviklingsprojekter igangsættes, hvilke faser de gennemløber, samt hvilke styringsmuligheder MA-studerende har.

Tema 3: Evaluering som et led i skoleudvikling

Målet er, at den MA-studerende får et kendskab til forskellige modeller og værktøjer til intern skoleevaluering og stifter bekendtskab med principper for god evaluering.

Der arbejdes med modeller til opstilling af målsætning, handlingsplan og evaluering. Kvalitative og kvantitative metoder gennemgås, og det diskuteres hvorledes resultaterne af en evaluering kan benyttes, samt hvorledes man skaber en evalueringskultur på en skole, som kan bruges til intern kvalitetsudvikling.

Tema 4: Forsøgs- og udviklingsarbejde i et skoleudviklingsperspektiv

Målet er at give den MA-studerende redskaber til på egen skole at igangsætte et pædagogisk forsøgs- eller udviklingsarbejde samt at tydeliggøre sammenhængen mellem skolens udviklingsplan og dens forsøgs- og udviklingsarbejde.

Der arbejdes med forskellige implementeringsmodeller, bl.a. hvorledes man kan skabe sammenhæng mellem et ministerielt, et (amts) kommunalt og et institutionelt niveau (herunder skolens bestyrelse). Det diskuteres, hvorledes værdier synliggøres og målsætninger omsættes til handlinger, samt hvorledes et udviklingsarbejde bruges til at sætte sig spor i undervisningen på skolen og på andre

skoler.

2.6. Modul 6: CASESTUDIES: ALMENPÆDAGOGIK

Formålet er at give indblik i videnskabelige teorier og metoder i arbejdet med casestudies fra uddannelsens fagområder.

Der arbejdes med MA-studerendes egne rapporter og observationer.

Praktiske informationer

Pris:

Enkeltmodul	kr. 10.000,00
2 moduler	kr. 15.000,00
Hele forløbet (6 moduler)	kr. 40.000,00

Tilmelding:

Senest 15.4. 2000. For MA-studerende med egenfinansiering er sidste frist for tilmelding 1.6. 2000.

Start:

1.9.2000

Yderligere information

Et informationshefte om hver uddannelse samt ansøgningskema kan fås ved henvendelse til

Dansk Institut for Gymnasiepædagogik,
Syddansk Universitet – Odense Universitet,
Campusvej 55, 5230 Odense M

Tlf. 6550 3640, e-mail: dig@dig.sdu.dk
eller informationshefter og ansøgningskema kan findes på
www.dig.sdu.dk

Ved henvendelse til instituttet kan du også få yderligere oplysninger vedr. uddannelsernes faglige indhold og studieforholdene.